

«САЛЮТ-6» —
«СОЮЗ-27» —
«СОЮЗ-28»;
программада
К а д ы
шенелделер

УЖУДУШКУН БАШКА-
РАР ТӨП. (СЭТА). Орбита-
ның «Салют-6» — «Союз-27» —
«Союз-28» артем-швицалы
компаниялар Юрий Романенко,
Георгий Гречко, Алексей
Губарев болган Владимир Реме-
к саяр дорт жолу дургуз-
туда ажалда турар. Каттыш-
кан ажалдагы ажалдуу
жүрөгү артем-швицалы 3 шапта
агаар болган Москвадагы-бале
23 шапта доостур.

Станиянын шитинде састе-
малары хыялынын болган
артепте чепин соонда космо-
навтылар ужудушкун про-
граммалар күүсүдери улам-
чыланар.

Чериян дүкөи горизонтту-
ауче кирип турда сыдыс-
тарын чырамын эскерип
турарын хайгаарар талазы-
биле «Жетанын» деп совет-
челосlovak кады кылган
шенелдеп ол хун Алексей Губа-
рев болган Владимир Реме-
к чоруктаган. Ол шитинде-
лерин 80—100 километр бе-
дикте микрометеориттердин
тургусканы доурак-доозун
катындын бармын дугайында
шенелдеп сан-түнерин азыр
сорулга-биле чорудуп
турар.

Долгандыр турар буюду-
сүренин көөр сорулга-биле
Чериян чамдык районнын
болган Делегей океанын
кырын хайгааран көөрү-
чоруктан.

Космонавтылар күш-дамыр
мергежилдерин күүседиш,
телевидение репортажын
чорудуп, комплекстин шитин-
ге совет-челосlovak «Хюер-
ла» деп буюдушту шенелде-
ниң ээлечиги операциянын
күүсеткенин.

Телеметриянын информ-
ациянын сан-түнери-биле
болган ажалдагы шенелде-
ри-биле азыра, «Салют-6» —
«Союз-27» — «Союз-28» космо-
компаниянын шитинде састе-
малар болган артем апа-
туралы буюр-чоругу-биле
ажалда чорудуп. Каттышкан
ажалдагы кезикчилер эш-
тер Романенко, Гречко, Губа-
рев, Ремекар оларын кады-
шмын эки.

Чер чогууда орбитада
шитинде чорудуп турган
«Салют-6» — «Союз-27» —
«Союз-28» космо-
компаниянын шитинде састе-
малар болган артем апа-
туралы буюр-чоругу-биле
ажалда чорудуп. Каттышкан
ажалдагы кезикчилер эш-
тер Романенко, Гречко, Губа-
рев, Ремекар оларын кады-
шмын эки.

Совет шитиндеги бүрү
артепте кезикчилер апа-
туралы буюр-чоругу-биле
ажалда чорудуп. Каттышкан
ажалдагы кезикчилер эш-
тер Романенко, Гречко, Губа-
рев, Ремекар оларын кады-
шмын эки.

Совет шитиндеги бүрү
артепте кезикчилер апа-
туралы буюр-чоругу-биле
ажалда чорудуп. Каттышкан
ажалдагы кезикчилер эш-
тер Романенко, Гречко, Губа-
рев, Ремекар оларын кады-
шмын эки.

Совет шитиндеги бүрү
артепте кезикчилер апа-
туралы буюр-чоругу-биле
ажалда чорудуп. Каттышкан
ажалдагы кезикчилер эш-
тер Романенко, Гречко, Губа-
рев, Ремекар оларын кады-
шмын эки.

Совет шитиндеги бүрү
артепте кезикчилер апа-
туралы буюр-чоругу-биле
ажалда чорудуп. Каттышкан
ажалдагы кезикчилер эш-
тер Романенко, Гречко, Губа-
рев, Ремекар оларын кады-
шмын эки.

Совет шитиндеги бүрү
артепте кезикчилер апа-
туралы буюр-чоругу-биле
ажалда чорудуп. Каттышкан
ажалдагы кезикчилер эш-
тер Романенко, Гречко, Губа-
рев, Ремекар оларын кады-
шмын эки.

СОВЕТТЕР ЧУРТУНУН ХЕРЭЖЕННЕРИ

«СРЭ-де херэжени болган эр кижилер
деп эргелин». СРЭ Конституциянын 30-
күчүндө бижиткинин бо кыска сөс-
терде социализмге база бир калчар-
да ажалдуу тымаласан—бүгү делегейге
тоодурттылар.

«Херэженине буюрду хосталган со-
циализм берген—деп, эш Л. И. Брежнев
чугалаан.—Олар чогаалдык ажалдуу
дурдуга, таланттарын болган салы-
чалынын чоруп хожудерине таары-
чалык артымы ап, шаанда чедип азыр

3. ПУХОВА, Иваноноун
пос-тавы артымыр фабрика-
зын директору.

Бүгү чуртка алдарык шал-
пычы артымы, күрүне кижини
аларын буюду тарачын
уртуну коргускен фильмин
мөөс салганмы уузу эки бил-
ер.

Ол кино-чуртук алааны-даа
уткалы: «Чырык орун». Херэ-
женине буюрду мурунгу Улуг
Октябрын ажалдык оруун
ош шын мылдыр канчаар
адаар боор! Ол эрги лентаны
көрүп ора, оң мадырынын
оуур-кыялында баштайгы беш
чылдарда ала Алексей Стах-
анов ады-биле дележиш
турган мөөс чыгыс чер чур-
тук

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: СРЭ-
ниң уае ажал-агында 54,7 миллион херэ-
женин ажалда турар. Ол дээр бую
ажалчыларнын болган албан-хаакчы-
ларнын 51 хуу-дур. Оларын 14 мил-
лиондан хойу дэди болган ортумак тус-

ЛЕЙДА ПЕЙС, Эстон ССР-
ниң уае ажал-агында 54,7 миллион херэ-
женин ажалда турар. Ол дээр бую
ажалчыларнын болган албан-хаакчы-
ларнын 51 хуу-дур. Оларын 14 мил-
лиондан хойу дэди болган ортумак тус-

Чүс ажал иектен тургус-
туган кочанын ажал-тежээр
ныры болбайт аан, мычла-
ла-да чаа техникка, чаа тех-
нология, машиналар малчын
кижини күш-ажалын дэди
чыгеткен. Юбилейин чылда
312 тонна сүт саар дэди соци-
алист хужу-агартыш азыр
күсеткен мен. Ам мурунда
ош-дэа белин хужу-агартыш бар.
Бистин херэжени кижилерин
күш-ажалын бүгү совет
улууду тургускуну күш-
ажалын дэди шалыны дүш-
канын кирип турарына чор-
таарыш чоруп мен.

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Күш-
ажал чедикчилер дэди 1753 ажал
херэженин СРЭ-ниң орденнери болган

А. МЕЛЬНИК, Молдав ССР-
ниң Дээди Советиниң Президиумунун
секретары.

Күрүне ажалдыкымы болган
херэжени, ош-биле чор-
гоштор ажалдын ош-биле чор-
гоштор кижини—мылдыр бил-
гелер шаандакы Бессарабияга
дүшүс турган. Кишиневте
телеграф ажалын турган
мөөс ажалдуу ош-биле чор-
гоштор азыраары майы хире
берге турган билер мен.
Бо-ла аарык буюр турган
авам ажал тып чадаан.

Совет шитиндеги бүрү
артепте кезикчилер апа-
туралы буюр-чоругу-биле
ажалда чорудуп. Каттышкан
ажалдагы кезикчилер эш-
тер Романенко, Гречко, Губа-
рев, Ремекар оларын кады-
шмын эки.

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

ГОЛЬБАГ АЛИБА, Мады-
рыне, Азербайжанын
Давидбад районда Бакунун
26 комсомолар атыгы со-
хоту ажалдыкымы.

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: 240 муң
ажал херэженин «Мадырыне» деп
бедик аты алган, 15 миллион хире кижини

чок турган хой ажал профессионалды
шитиндеп ап, күрүне башкарылыгына
идеялар кирип турарлар. (Л. И.
Брежнев «Ленинниң орун-биле», т. 2, арн
94).

Херэжени улууду дэди эргелин Совет
күрүне Удети Хообузуна бижылган
социал магалдыларын шитинде хужу-
дэди салым-чолууларга кыдыр саздарык болган-
мы? Делегейин херэженин хуну Март
8-тиң буюду СРЭ-ниң кореспондент-
тери элэп каш ажал-ичи херэжени-
неге мыды айтырыны салганнар.

ажалда еске ажалды шал-
пычы-даа ар ууе-биле дэди
эргелин Конституцияны азуагар
магалдынын бистин чур-
гусу каңчаар болганмы тур-
арын тодаргай кижилерин
хой-биле көөр-дур мен. Херэ-
жени улууду чуртук чүсөн
күрүне кемчээл-биле белеп
билер-даа, ажалда чаа
тургусун улууду чаа кол-
лектик ажал-агында болган
чогаалдык байдалды тур-
гусун билер-даа талазы-биле
ар ууеустан дуалаан турары
практика көрсөткен. Бо бүгү-
ге херэжени кижини база бир
ош-дэа шалыны—шунту чүсөн-
ээ бую-биле көрүп чед-
канын мөөс ажал ийк мен.

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Чүс ажал иектен тургус-
туган кочанын ажал-тежээр
ныры болбайт аан, мычла-
ла-да чаа техникка, чаа тех-
нология, машиналар малчын
кижини күш-ажалын дэди
чыгеткен. Юбилейин чылда
312 тонна сүт саар дэди соци-
алист хужу-агартыш азыр
күсеткен мен. Ам мурунда
ош-дэа белин хужу-агартыш бар.
Бистин херэжени кижилерин
күш-ажалын бүгү совет
улууду тургускуну күш-
ажалын дэди шалыны дүш-
канын кирип турарына чор-
таарыш чоруп мен.

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Күш-
ажал чедикчилер дэди 1753 ажал
херэженин СРЭ-ниң орденнери болган

А. МЕЛЬНИК, Молдав ССР-
ниң Дээди Советиниң Президиумунун
секретары.

Күрүне ажалдыкымы болган
херэжени, ош-биле чор-
гоштор ажалдын ош-биле чор-
гоштор кижини—мылдыр бил-
гелер шаандакы Бессарабияга
дүшүс турган. Кишиневте
телеграф ажалын турган
мөөс ажалдуу ош-биле чор-
гоштор азыраары майы хире
берге турган билер мен.
Бо-ла аарык буюр турган
авам ажал тып чадаан.

Совет шитиндеги бүрү
артепте кезикчилер апа-
туралы буюр-чоругу-биле
ажалда чорудуп. Каттышкан
ажалдагы кезикчилер эш-
тер Романенко, Гречко, Губа-
рев, Ремекар оларын кады-
шмын эки.

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

ГОЛЬБАГ АЛИБА, Мады-
рыне, Азербайжанын
Давидбад районда Бакунун
26 комсомолар атыгы со-
хоту ажалдыкымы.

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: 240 муң
ажал херэженин «Мадырыне» деп
бедик аты алган, 15 миллион хире кижини

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: 240 муң
ажал херэженин «Мадырыне» деп
бедик аты алган, 15 миллион хире кижини

БӨМБҮРЗЕКТИН СУДОЛЫ

БҮГҮ ДИПТЕРДЕН

Револуцист болган ажалын шитиндеги
ийги дайыннын чылдарында хосталган
дэди хужу-агартыш азыр чоруктаган
Чехословакияда национал культураны
тураскаалдары кыдыр чарлаан.

Оларын арасында—Прагада Ош-дэа
чуртук ажалын хосталган мемориал,
дайын чылдарында фашисттерин
Лидица ышкан кыдыр чок кылып
кааны Лежаки деп кыдыр суур,
Дедикада Клемент Готвальдын
төрүтүнгөн бажымы бар.

Португалиянын ажалын ажалын болган
бүгү ажалды чоннарнын дайын
авангарды—Португалиянын Компартия-
нын тургускан хужу-агартыш буюр
жылдыр болган. Ош дэди кир-
жилген-биле чуртка демократтыг уду
чаарылгалары — агар реформа,
национализицисттерин чоруктаган,
бүгү-дэди чуртук ажалын контрольду
тургускан болган депшигенин
конституциянын хужу-агартыш
турган чорудуп турар антикоммунист
компанияны турар-даа,
Португалиянын коммунисттерин
партиянын салдары болган
ат-алары доктамак өзү турар.

Каттышкан Штаттарнын дайынны салып
талазы-биле тур-
жу баксыраарын ургудулушкан. Салып
министерствозунун дэди хужу-агартыш
биле алырга, январда АКШ буюр
салып талазы-биле балансын 2,4 млрд.
доллар четпес кыдыр дооскан. Ол болза
сөөлүгүш анын дургузунда эш-не
хей дефинит болган. Дашыканы уду
саар америка экспорту январда
ууу-биле кызырыган. Оларын
аразында химикалыяра, улууду
дерин-херэжени болган транспорттун
чепек-херэжени ышкан мыды
чаңчы болган чүдээр бар болган.

Чүс ажал иектен тургус-
туган кочанын ажал-тежээр
ныры болбайт аан, мычла-
ла-да чаа техникка, чаа тех-
нология, машиналар малчын
кижини күш-ажалын дэди
чыгеткен. Юбилейин чылда
312 тонна сүт саар дэди соци-
алист хужу-агартыш азыр
күсеткен мен. Ам мурунда
ош-дэа белин хужу-агартыш бар.
Бистин херэжени кижилерин
күш-ажалын бүгү совет
улууду тургускуну күш-
ажалын дэди шалыны дүш-
канын кирип турарына чор-
таарыш чоруп мен.

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Күш-
ажал чедикчилер дэди 1753 ажал
херэженин СРЭ-ниң орденнери болган

А. МЕЛЬНИК, Молдав ССР-
ниң Дээди Советиниң Президиумунун
секретары.

Күрүне ажалдыкымы болган
херэжени, ош-биле чор-
гоштор ажалдын ош-биле чор-
гоштор кижини—мылдыр бил-
гелер шаандакы Бессарабияга
дүшүс турган. Кишиневте
телеграф ажалын турган
мөөс ажалдуу ош-биле чор-
гоштор азыраары майы хире
берге турган билер мен.
Бо-ла аарык буюр турган
авам ажал тып чадаан.

Совет шитиндеги бүрү
артепте кезикчилер апа-
туралы буюр-чоругу-биле
ажалда чорудуп. Каттышкан
ажалдагы кезикчилер эш-
тер Романенко, Гречко, Губа-
рев, Ремекар оларын кады-
шмын эки.

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

ГОЛЬБАГ АЛИБА, Мады-
рыне, Азербайжанын
Давидбад районда Бакунун
26 комсомолар атыгы со-
хоту ажалдыкымы.

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: 240 муң
ажал херэженин «Мадырыне» деп
бедик аты алган, 15 миллион хире кижини

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: 240 муң
ажал херэженин «Мадырыне» деп
бедик аты алган, 15 миллион хире кижини

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: 240 муң
ажал херэженин «Мадырыне» деп
бедик аты алган, 15 миллион хире кижини

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: 240 муң
ажал херэженин «Мадырыне» деп
бедик аты алган, 15 миллион хире кижини

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: 240 муң
ажал херэженин «Мадырыне» деп
бедик аты алган, 15 миллион хире кижини

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: 240 муң
ажал херэженин «Мадырыне» деп
бедик аты алган, 15 миллион хире кижини

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: 240 муң
ажал херэженин «Мадырыне» деп
бедик аты алган, 15 миллион хире кижини

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: 240 муң
ажал херэженин «Мадырыне» деп
бедик аты алган, 15 миллион хире кижини

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: 240 муң
ажал херэженин «Мадырыне» деп
бедик аты алган, 15 миллион хире кижини

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: 240 муң
ажал херэженин «Мадырыне» деп
бедик аты алган, 15 миллион хире кижини

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: 240 муң
ажал херэженин «Мадырыне» деп
бедик аты алган, 15 миллион хире кижини

СТАТИСТИКАНЫН КӨРГҮЗҮҮ: Уш муң
ажал херэженин шенелдеген болган
автономну республикаларын Дээди Со-
веттерине, миллион ажал кижини—чор-
гоштор ажалдын депутаттар кыдыр соң-
турган СРЭ-ниң Дээди Советине де-
путаттар мандатарын ушун бир кезин
чыгамы—475-и херэженине

Бразилида 3,3 млн. ажал чоктар бар. Ол хужу-агартыш
ажал министрствозу дылпатаат. Чуртта ажал чок чоруктун
денеши ажал кылып шыдаар чурттагы чонку 7,5 хуу-
ду чед берген.

Японияда база бир хужу-агартыш болган. Бо улаа гидрав-
ликтин дерин-херэженин буюрду улууду турган «Косо
сэйко» деп компания сал-хөө талазы-биле хужу-агартыш
таарышкан.

Будуруге чуртук чыгыс ажалын өренип
чуртук ажал агентилдин сан-түгүн азуагар алырга, ол
компаниянын кол капиталы 50 миллион йена турган болган
бюджеттин чыгыс берикчилерине дэди чартык миллион йена
артепте болган.

Япониянын экономикасында беш чыл дургузунда уламчыл-
лап келген кризис компанияларын массалык хужу-агартыш-
нын чылдагы болган. АИ буюрду-де-луртта бир муң
беш чус ажал фирмалар хужу-агартыш турар.

Алжир ажалды чоннарнын бүтү-нүти эвилелин 5-ки
сөөлүгүн белекелдин калбак компаниянында чоруп тур-
ар. Чуртук улуу хоорайларын ажалды чоннарнын хура-
дарын артеп турар. Мыда сөөлүгү чугалажып көөр докумен-
тилерин чугалажып турар.

Ол документтерде алжир ажалды чоннар чугула айты-
рыларын: медициналык халас хандырылган четкенин
калбары, агар револуциянын уламчылдары, будуруге
чуртук социалист бую-биле башкарын сайзырап ажалы-
лары болган еске-даа мыды айтырыларын чугалажып
көрүп турар.

Бронкс — «ийги сортуу
америкашарын», петраини,
пуэрториканын, индей-
лерин, мексикаларын чурт-
тагы Нью-Йоркта беш
раионын буюр болур.
Мыда кем-херек угулар чор-
рук, ачадаштын, ажал чок
чорук болган алаарга чорук
теркилд турар. Ол раиондун
ийги бажын бүгү кижини
чуртуктагы таарышкан болган
байдалын экижип ажал ден
ош чуртукчалары инамайп
турар. Чуртукта бажынын
туарына эрге-чаргалар
эвеш ажал-херек удурун
турар. Ош-биле кады Пента-
гондун херэженине ажал-
херекти чыга бургулаа өзүп
турар.

ЧУРУКТА: Бронкстун ба-
жыны.

ТАЙБЫҢ ХЕРЭЭ ТИЛЕП ТУРЗУН

Ала-чурт СССР-ге фашисттер электирлер халдан соода, Тываның өлөлдөр, кыстары фронттуге чорутуун дилээн билдиримкинери бидин эгелээн. Мен база илдин билдиримкини билжээн мен. Тываның нам, чааза бистин дилэовисти хандырып, болуң эки турачылары фронттуге ашкарган. 1943 чылдын сентябрь 1-ниң хүнү мээ амырларымга тутуңурус хүп бооп артып калган. Ол хүн Тываның арат чорту бистери фронттуге үлөп чортуңан.

Өлүм-чидимниң дайында киржиң чорсаң кижэ тайбыңды дыка күзөөр боор чүрө-дир. Ычанган Коммунисттик партияны болгаш Совет чакатың чөр-делегей кырылга тайбыңны камгаалар дээн болгандырып турар политикады өскө бүгү хөрөжөн чон-биле бир дөмөй сепкилчиниң хандымында чүдү-дүтүвүн дедкир мен.

Мен болуң эскерлорун аар пулемет взводунга турган мен. Улуг лейтенант Сат Бүрөөкэй бистери командылап чорган. Ревне хоорайны хостары дээн тутушкун биске дыка берге болган. Аар пулемет взводунуң дайымыңың Ондар Самбууу немештерини сыйберип анаа адып калды. Ола немешти старшина Дажы-Серен доран

салбараш кылдыр андара адып бадырла-кан. Эживистини өжөнниң ыңчаар негеп аа-ган бис.

Дайын дыка-ла кадык-допкун. Суриччи-ни хостары дээн болган тутушкунга командиривис амы-тыннын берген. Төрөөн чуртунуң, чоңууң хосталгамы, аас-кежикиң чурталгамы дээн амы-тыннын берген эштерим — бистин взводун дайынчылары Балчы-өөд, Дентур-Кызыл, Мезин-өөд, Самбуу оларын, командирим Сат Бүрөөкэйни болган оон-даа эскерлериң чүрөөмдө ам-даа дйриг ыңчан кылдыр каагаалап чор-туру мен.

Бистер, он кыс, фронттуга чордувус. Оон эон келтеп республиканың улус ажы-агыйынын лизы-бүрү адырларыңга ажал-дан турдувус. Чамдыктарымыс ам-даа мал-чыннап ахылдап чорутур.

Байырларымыз Март 8-ти таварыштыр бүгү хөрөжөн эш-өөрге байыр чедир-ишави, анык салгалын кыстарыңга улуг салгалын кижилериниң революшчу, дай-ынчы болгаш күш-ажытчы чаагы чан-чыларыңга төлөпчү чорупар деп чагыс сөзүм берикседин.

Роза БИЧЕН,
эки турчың.

Ыры болгаш танцының «Саян» ансамблиниң чаартыган программасында хөрөжөннөр триозун көрүңкүлөр улуг со-нуурган-биле хүлээп ал турар. ЧУРУКТА: (солгай талазындан) Тыва АССР-ниң алдарлыг артисти Вера Норбу, артистер Розалия Эренчи болгаш Светлана Сүрүн оларның Тываның улустуң ырыы «Деңей-оону» күөссүдн турары. А. ЗАЙЦЕВИЧ фотозу.

МАЙЯ ШЫДААР-ЛА

Делегейиң эң анык гроссмейстери 17 харым Майя Чибурданиде шымдыраата делегей чемпиону ат дээн амыг үеде чемпион Нона Гаприндашвили-биле маргыдажыр өргени чаалап алган.

Ол 17 харым шымдыраа турал улуг даштыкыже ийи ду-гаар чорун турганы ол. Айнаа чугула харымсалгалыт шым-дыраа ошакшан: дүрүдүдүлүг улуг шымдыраачы-биле оюнга чөмшөн-биле маргыдажыр өргени чаалап алган.

Майя даштыкыже бир-ле ду-гаарында 1974 чылдың чаа-зында чорган. Ычанга Рузын хоорай Бранскова өрткөн делегей маргыдажыга ол эң шымдырак хөрөжөн шымдыраачыларым 3 сан мурап берип, делегей чемпионна чыгарып атты 13 харымдаа чедик аа-ганы содуң. Илдин чөмшөн шымдыраачы тогузунда оон айгы чок. Оон соода ол делегейде эң анык гроссмейстер апарган.

ГФР-те маргыдажык Майя-биле кады тренера болгаш авазы чорупкан. Шыңла-ла, берге үеде авазында өскө кым даре дөтөкчө көрүпүр шымдыраачы. Оон-биле кады Майяның авазы Нелза Дав-лова башкы кыжа, орус дыл болгаш литература башкымы. Оон мурундагы аял-чоруктарга дөт авазы, шымдыраачы уруу ГФР-же эдерип чорур-да, өөрдөлдө чомырып аа-лган. Майя чомыра-ийи хүп өвөс, хэй хонук чорур-ла бо-лгаш. Оон анык Майя Тбилиси университетиниң филология факультетинде киреринге авазының удурулууга-биле беле-летешип турар. Ол бурунгу грузия дылдан болгаш чечен чогаалды шымдыраачыга бо-дун белекчээр сагыштыг.

«Майя кадыгы өөрениң турарым?» деп, бистин айты-рымсыка шимолан директору Лиана Излариевна Шен-чирди харым-даа элдесипти харымдык:

— Маргыдажыра чорашат өскө келтеп Майяның өөрдө-дөлдөгү суларан деп турга-йи сагышым-тыр мен. Ам база илдин болурунга булу-роор мен. Бүгү-ле чүвэ эки болур.

А. БУСТАЕВ,
Я. ГОРЕЛОВ,
СЭТА-ның көрр.

Тбилиси.

ЧЕТТИРДИВИС ДИЖИР

Кызыл хоорайның тамааты байдалының ачытымын билгидегиин буюруң. Неделаның аякы хүнеринде оон кызыл хоорайның ачытымын билгидегиин буюруң. Неделаның аякы хүнеринде оон кызыл хоорайның ачытымын билгидегиин буюруң. Неделаның аякы хүнеринде оон кызыл хоорайның ачытымын билгидегиин буюруң.

1978 чылдың эгезинде бээр 60 хүнерде чедир хоорай-мыкыа биле телестудияның электоронтору Владимир Стрельников, дараалыкта фабрикасының ажалдагычы Татьяна Зуева биле «Тыва тудуң» трестиниң электросварщик Сергей Воронов дээн өскөлдөр-даа чыстан өөрүшкүлүт байырламың Март 8-тиң бүдүдүзүде өг-бүлө тудуң, бидылашымның дугайында хөрөжөнчөлдөрүң холга алганнар.

Хоорайның ХБАБ бюрору үш киши составыг улуг эвөс коллектив. Оон эргелечиня В. С. Тихонова, инспекторлар А. К. Углова, С. С. Доржу оларның хүн бүрдө азыл-чорудулашканың кол утла-ымдыкчыларың үстүдө көр-үлүң.

1978 чылдың эгезинде бээр 60 хүнерде чедир хоорай-мыкыа биле телестудияның электоронтору Владимир Стрельников, дараалыкта фабрикасының ажалдагычы Татьяна Зуева биле «Тыва тудуң» трестиниң электросварщик Сергей Воронов дээн өскөлдөр-даа чыстан өөрүшкүлүт байырламың Март 8-тиң бүдүдүзүде өг-бүлө тудуң, бидылашымның дугайында хөрөжөнчөлдөрүң холга алганнар.

Хоорайның ХБАБ бюрору үш киши составыг улуг эвөс коллектив. Оон эргелечиня В. С. Тихонова, инспекторлар А. К. Углова, С. С. Доржу оларның хүн бүрдө азыл-чорудулашканың кол утла-ымдыкчыларың үстүдө көр-үлүң.

— Март 8-тиң дүңезинде му-теке. — Март 8-ниң айда барың? — Танькың ордан чүчү айтырдың?

АВАЛАРГА

Авай, авай! Амырлар, ачы-дузал. Ажы-агый, ачы-чачын Ажы-толга буиң-кежиң. Арат чоңга алдар, мақтыг. Авай, авай! Аштай берсе база авай, Аар берсе база авай, Аарый берсе, база авай! Амырлар, база авай! Авай, агай!

Л. ЧАДАМБА.

ЧАДАНАНЫҢ ЧАРАШ КЫЗЫ

Чараш кызы Фермата көлгөн соода Мергендиги саагы дийтир, Болди саада оону болур. Чадананың Чараш кызы Бажын кылчын, туубу сагыр. Мастер-шовер азы үвү, Маргыдажар мурунда баар. Чадананың Чараш кызы Шалым итче кирипкенде Сагыш-сеткил доюлдулар, Чарыкы-ла дептин апар.

О. ОКЕМЧИҢ.

САКМАНШИКТЕП КЕЛИР СЕН БЕ?

Хойлар тудук төрүп турда Кодаңга маң, Хойку кыстың тоотпалаарың дыңнап сен бе? Кодаңыңа чоргарылаң хөвчүн ооглаң, Кожак ырып дүңжаа маң дүңнап сен бе? Кадарчың чымпы-ижин шындыгын ап, Хавылагы маңым боорун күзээр сен бе? Аныклар малчыннарже өлтүткөн тур. А сен, эжим, сакманшиктеп келир сен бе?

Олаа ТАС-ООЛ.

УЖУРАЖЫЛГА

Делегейиң хөрөжөннөр хү-пү—март 8-ке турасалган дайының болгаш күш-ажы-дың хоочунлары—сүрөгүл хөрөжөннөр-биле анык салгалды ужуражымшының рес-публиканың чурт-шынчылаа музейи организастан.

Республиканың тудиспа-серияң сестрары Фанна Ивановна Кыботова, хоорай-ның харылаа бодириниң то-лофонна Мария Григорьевна Мамеева-биле Кызылдың № 2 шимоланың өөреникчилери, Салды министрствонун өөр-редиге комбинатының сүр-гүдүлери болгаш башкы ин-ститутуң студенткелери ужу-рашкан.

Музейниң эртен ажылда-чыс С. С. Монгуш делегей хөр-өжөннөрүниң хүнү—март 8-тиң дугайында ужуражым-шының киркичтеринге допчу беседавы кылган.

Дараазында Тыва АССР-яны Дээди Советиниң депутаты, Левин орденниң эдилекчизи М. Г. Мамеева дайын шөд-өринде калчар тулчун турга-йың дугайы болгаш тай-бың үеде калчар ажылдап, чурттан турарының дугайында тодаргайы-биле чүтөлөп бер-ген. Дайын киркиччи Ф. И. Кыботова Польшада дөвө-көргөңгө партизан отрядниң тудуң чоранымың дугайың тамыштырган.

Р. ДОЛЗАТМАА.

БУЛУТТАН БЕДИККЕ

1977 чылдың күзүндө делегей рекордтарың таби-чалыкка Аэрофлоттун хөрөжөн учуруччуларының чедик алааны лизы кам чедикчилер-нир кирип бижиттинген. ИЛ-62М деп сериалык самол-етке олар Москва, Симферополь болгаш Севрдооско зоо-райларың көртөсө тудуңу-руп болур хире беш муң кило-метр жемээлиң үш-булуң-чукка ол теорияны машина-ларыңга дыка бедик түңкө-лөрдө көргүскөңнөр. Софиадан Владивостокка чедир 10074 кило-метрде дөрт учуруңуң дыка нарын болган.

Экижагы пилот Ираида Вертиградова үдүртүп чорган. Ол чээрби чыл бурнулар эр-рокулаа учурду эгелээн. 1954 чылда учур чүрү шимоланы дооскан, инженерлор ажал-дан, парашот сөртүңүл сап-дыкың турган. Ол километр бедикте парашоттуң оожу-шурар таламы-биле оон делегей рекордун он чык чызын үеде кым-даа ажы шидөөлөн. Ираида буюн чүс олуруту ИЛ-18-тиң комайды, он II муң шажык дөргөсө учуруң өрттөргөн.

Ираида Вертиградовадан аңды-а, экижагың составыңа дүрүдүлүгүң ийи учуруңуң дүрүдүлүгүң болган. Ала-Ата чур-туң Талара Павелко биле москвачи Евгения Мартова. Оларның каймы-даа коман-дирин-биле бир дөмөй, аэро-клуб шимоланы, учур чүрү ушан-чезин өрткөн, агы-агым эке-дирлик самолёттарын чө-дөшкүмүкө бошкарып кел-генер. Тамара буюн ИЛ-18-тиң, Евгения—ЯК-40-ны бошкар-ып турар. Евгения хөрөжөн учуруччуларың делегей ре-кордтарың ийи үдөс тургус-кан.

Рекордчулар экижагының шуржаны Галина Козырь. Ол чоотка чаа тамааты учур мурудуң Ленинград академия-ның дооскан. Ам ИЛ-62 само-летка учуруң турар.

Экижагың өскө кижилер-ни — бортрадист Нина Ко-стырилова биле бортинженер Галина Славина олар база-ла дүрүдүлүгүң учуруччулар. Галина бодунун төрөн чери Телькингенде учуруччулар, ЯК-40-ның командирин болуп амырлар турар. Ол Аэрофлот-туң эл нарын орустарының барзы-биле — республика на-рымында Душадден, «Иде-ал»-да эң бедик чөмшөн би-розың—Памирге самолёт бошкар-ып турар. Рекорд тургускан бол учуруччуларыңга ол борт-инженериниң түлээлгезин кү-сөйдү чорган.

30 чылдарың алдарың учуруччулары Гризодубова, Осекина болгаш Раскова оларның жарыруу-биле учу-руң аас-кежикиң бодуруң деп, экижагың командирин Ираида Вертиградова чүвө-лөп.

Ол эрес-дидим үш кыстың Москвадан ыраккы Чөөн чүк-ке чедир ужурашканың зоочун салгалың кижилери эки би-лир. Ол 1935 чылда бүгү делегейни кайтаткан. Ажы жу-дуруңуң база-ла ичинде беш, октябрь айда болган. Илчел-ажык чөмшөкчү оон-дун өр-түк кайтаткан. 10 муң ажык километрин 13 шажык эрткен.

Бир дүң-дүңүң чөмшөкчүң үеде зарымсалгалык, на-рын, шымдыкың учуруччу-кун, Чөвөк ичинде, рекордтар илдин амыр тургусканың-ла болгаш.

Ужар чүвөс рекордтар. Олар чүвө хөрөжөн Оларны чүвө делегей рекордтарың табичалыкка бодунуң адым кирип бижир дээн, бодунуң чуртунуң болган кижиниң колдорының кызыл херек ал-дарыңдар дээн кылдыр бөл-төвөрүңүң садылган соргу-ла оон-даа үлүг. Ираида бол-ган оон өштери самолёттарың кызыл кижилериниң база Аэ-рофлоттуң специалстериниң салым-сеткиниң адының че-дир дүвөрдүл келек дөв-сөй айтырларга харымларың ажы ужураш турганнар. Ол дөргөс учуруччулар белек-чөргөңнөр, оларны аар машы-наларга учур кылдыр эде белекчөргөңнөр арасың эде өөрүр, чурттуң улус ажал-агыйыңны болгаш чоңунуң ааар транспортчун хөрөжөл-дериң улам долуру-биле зах-дырарыңга тамааты учур чурдуң практикалыңа ажы-агыйың болур хире эй ил-

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МАРТ 8-ТЕ	10.35—Эрттеги гимнастика.
БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН	10.35—«Котуң старттар».
10.00—«Уе», Информастыг програм-ма.	11.40—«Екатерина Воронина», Уран-чечен фильм.
10.35—Эрттеги гимнастика.	12.45—16.30—Чанар.
11.00—«Бестин аваларымыкы байыр чедирш тур бис».	16.30—«Дөш кырыга серек», чыкылдык болу. Кино-программа.
11.15—«Бөгүн—Делегейиң хөрөжөннөр хүнү».	16.45—«Орус чүгөө».
11.45—«Поэзия», Совет ту-дукчулар Р. Газзатов, Н. Асеевтиң, Е. Винокуровтун, Я. Семе-ликовтун, А. Твардо-скиниң, В. Соколовтун, В. Шефнериниң, М. Лу-ковичиниң, Д. Кутуль-ниновтун, М. Савет-ловтун, К. Кулаевтиң, М. Турсун-Задениң ту-дуктары.	17.15—«Композитор Л. Бетхо-вен».
12.15—Т. Стрельниковиң кү-сөлдөңгө орус улу-тун ырылары. Лени-градтан дамчыдыкта.	18.00—«Фанналия» — Вирю-ковтер. Телефильм.
12.35—«Мөвчөлүк», Тележуб.	18.25—«Телемеддээр»,
13.35—«Эпранда — киноком-пани», «Кавказ турут-тур» хөрөжөн азы Шур-иниң чаа ужураалыкы. Уран-чечен фильм.	18.40—«Кадимыкта», Дөм-чылдыкта.
14.50—«Делегей удустарының чогаалдыкы».	19.00—«Фиркуш-биле проф-филармония», Документ-дык фильм.
15.20—Мультифильмдер програм-масы: «Авам мейп өрпөр», «Мэң элим Мартын», «Анаа-ла мы-чар».	19.20—«Телемеддээр»,
15.50—«Цир! Цир! Цир!». Делегей программасы.	19.30—«Миллионнарың эли-ниң университетиниң», «Экономиканың социал айтырлары», Улет.
16.30—«Спортлото» тиражы.	19.30—«Социал илааларың-ның социал илааларың-ның система-зың», «Система-зың сайыраңгайыңды ар-мы-ның дугайында».
16.40—«Эң баштай Тоо теле-видение окранның», «Сөз-биле чүс боуду».	20.15—«Делегей конкурту-нуй дураалды Р. Хун-нариның оюну», (Форт-тепапо).
17.50—«Копнерт-фильм». Про-граммасы М. Галина-ның, С. Прокофьевтиң, П. Чайковскийниң, А. Пачетуриниң, Г. Сви-ридовтун чогаалдары.	20.30—«Эрттеги амьдырлар», «Фигурагуч чүдүлүш-түн таламы-биле делегей чемпионнады. Эжеш чүдүлүшканы. Кавадда дамчыдыкта».
18.15—«13 сандалар», Мил-наторларың телеге-тер.	22.30—«Уе», Информастыг програм-ма.
19.20—«Меддээр»,	23.00—01.00—«А чөвө, уру-лар», Топтеңде—меддээр.
19.45—«Ал-кың отчуташ»,	ИЙНИҢ ПРОГРАММА МОСКВАДАН
22.30—«Уе», Информастыг програм-ма.	18.00—«Аратангылаштар ду-гайында оолдарга», Лени-градтан дамчыды-кта.
23.00—00.40—«Театр ужура-жымшыкылары», Төп-теңде—меддээр.	18.30—«Бодун бажыңы кам-гаала», Дамчылыгың Социалист Күш-үлүкчүлүгүң Маалдыр, Лениниң шимоланың дураалды шудуруң Р. Гаматов чорудар.
МАРТ 9-ТА	КЫЗЫЛДАН
БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН	19.35—«Ынаш м-л а а г а в», Фильм-монтер.
10.00—«Уе», Информастыг програм-ма.	20.45—21.40—«Ынашкы дугайында бодал», Теле-фильм-шина.
(Солдунч дараазында номери март 10-да үнер).	
Редактор В. С. ШАРАВИН.	
МАРТ 8-ТЕ	МАРТ 9-ТА
«ПАВЫРАЛ»: «Бижырган картошка байырлады» 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 18.50, 18.40, 20.50 шактарда.	«НАВЫРАЛ»: «Тыл дугайында аегезиң» (2 сериялыг) 9.30, 12.20, 15.40, 18.00, 20.50 шактарда.
«ПНОВЕР»: «Илья Муромец» 9.10, 11.00, 12.50, 14.40.	«ПНОВЕР»: «Илья Муромец» 9.00, 11.40, Киножуб: «Светофор» 10.50. «Бижырган картошка байырлады» 12.20, 16.30, 18.20, 21.10 шактарда.
«ШУУРГАНЫҢА» септирэн алыштыкы 16.30, 18.45, 21.00 шактарда.	«КАА-ХЕМ»: «Шуурганыңа чөдүлү маан» 11.00, 13.00, «Хөрөжөннөр» 15.00, 18.40, «Анааң аас-кежиң» 16.50, 20.30 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Салют, Ма-рия» (2 сериялыг) 9.30, «Ма-линовката куд» 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00 шактарда.	«ВОСТОК»: «Кайтамчык чүдүлү маан» 11.00, 13.00, «Хөрөжөннөр» 15.00, 18.40, «Анааң аас-кежиң» 16.50, 20.30 шактарда.